

ST. ANDREASKERK — KAMER VAN GABRIEL — 1977

'EEN KERK ALS EEN GRAANKORREL IN DE AARDE'

Vroeger was de hele samenleving doortrokken van kerk en kerkelijk leven. In onze huidige tijd is de kerk er nog steeds, weliswaar minder zichtbaar, maar wel degelijk aanwezig, zoals het zaad in de aarde of het gist in het brood. Dat is althans wat de kerk in de samenleving hoopt te zijn.

Als we voor de St. Andreaskerk staan, zien we niet een grootse en imposante kerk zoals ze in het verleden zo vaak zijn gebouwd, maar een bescheiden gebouw. Het ligt half onder de grond en steekt niet boven de huizen uit. De architect was er van overtuigd dat de Kerk helemaal opnieuw moest beginnen: dat de korenaar eerst moet sterven voordat de graankorrel in de aarde nieuwe vruchten voortbrengt. Vandaar de sterke verbondenheid van het kerkgebouw met de aarde.

De kerk is gewijd aan de apostel Andreas, naar wie ook de oudste kerk van Heerlen was vernoemd. Deze stond op de plaats van de huidige St. Pancratiuskerk. De St. Andreaskerk is op dit ogenblik de jongste in gebruik zijnde kerk van Heerlen.

De architect Laurens Bisscheroux noemt zijn ontwerp 'de Kamer van Gabriël' naar de aartsengel Gabriël, die Maria de blijde boodschap bracht, en naar zijn zielsverwant, de dichter Gabriël Smit. Bisscheroux ontwierp de kerk in de jaren dat het Tweede Vaticaans Concilie plaats vond (1962-1965) dat door Paus Johannes XXIII was bijeengeroepen om de kerk 'bij de tijd te brengen' en te openen naar de moderne wereld (het "aggiornamento"). De openheid naar de wereld van nu karakteriseert het ontwerp van Bisscheroux. Eerder al was Bisscheroux in aanraking gekomen met het oecumenisch centrum Taizé en geïnspireerd geraakt door het open karakter van Taizé.

Wie de moeite neemt de St. Andreaskerk te bezichtigen, ziet een enorme dobbelsteen van 15 meter lang, 15 meter breed en 5,5 meter hoog. Een flink stuk beton, waarlangs en waaroverheen duizenden kubieke meters aarde gestort zijn die de kerk volledig aan het zicht onttrekken.

Opvallend is de 15 meter hoge zuil bij het naderen van de kerk. Een zuil die vanuit de kerk dwars door het dak en door de berg aarde schiet. Onwankelbaar verankerd in de aarde en reikend naar het oneindige. Een zuil waar letterlijk en figuurlijk de hele

kerk aan opgehangen is, de verbinding tussen het aardse en het oneindige. Symbool voor Christus in ons midden. Het is de enige zuil in de hele kerkruimte: zoals er ook één Christus is. En wie de kerk binnentreedt, komt niet om de zuil heen: Christus confronteert ons met onszelf en dwingt ons tot een beslissing over wie wij willen zijn en waartoe wij leven.

De hoge kerkdeuren van geëmailleerd plaatstaal zijn vervaardigd door Robert Takens en liggen aan een kleine, schuin op de kerk staande ruimte. De deuren zijn 5,5 meter hoog en 2,5 meter breed. De twee voeten op deze deuren, waarvan de een wijst naar de aarde en de andere zich aan de aarde onttrekt, geven de spanning aan waarin wij mensen leven. Mensen onderweg, mensen van God, tussen de wieg en het graf, tussen oorsprong en voltooiing. De deuren worden gebruikt bij de belangrijke momenten van het leven: geboorte, huwelijk en sterven. De glazen deuren naast de 'voetendeuren' zijn de toegang voor het dagelijks gebruik. Hier bevindt zich ook de Mariakapel, die oorspronkelijk niet voorzien was.

De oerelementen: Aarde, Lucht, Water en Vuur zijn door de architect met veel symboliek vormgegeven.

Het element **Aarde**: de kerk is deels opgenomen in de aarde. Ook de ronde buis die zicht geeft op de tuin (aarde) en waarin 'de Moeder van het Leven', een sculptuur van de hand van Robert Takens is geplaatst, verwijst naar de verbondenheid met de aarde. Het beeld dat door de kerkgangers 'Moeder Aarde' wordt genoemd, is gemaakt van Limburgse klei (baksteen), het gezicht is van bladgoud. Het kind is gegoten in brons.

Het element **Lucht/Licht** is in de kerk aanwezig doordat daglicht binnendringt door de vierkante koker in het plafond boven de centrale plaats in de kerk.

Het plafond bestaat uit zes in hoogte oplopende vlakken en is geschilderd in de kleuren van de regenboog.

Dit geheel van kleuren met in het midden het witte licht van de hemel wil alles en iedereen omvatten. De paarse kleur van de wanden leidt binnen in een sfeer van opgenomen-zijn in de zorg van God voor de mens en zijn wereld. Ook de twee brandende kaarsen aan weerszijden van de lezenaar verwijzen hiernaar.

De lichtdragers rondom de schrijn (het tabernakel) verwijzen naar de vier evangelisten. De doorzichtige schrijn laat een zilveren schaal met het Brood zien. Wij kunnen erin kijken en dit brengt in herinnering wat wij als christenen willen doen: breken en delen voor en met elkaar. Een schrijn die vroeger gesloten was, is 'open' geworden.

De panelen met Romeinse cijfers in de paarse wanden van de 'Kamer van Gabriel' verzinnebeelden de twaalf stammen van Israël, waaruit Jezus werd geboren.

De twaalf lichtdragers, die in een wijde kring rondom het altaar en a-centrisch in de ruimte staan, symboliseren de twaalf apostelen.

De kerk is 'vol licht' en vol betekenis. Zo geeft, naast een kleine lichtdriehoek boven 'de Moeder van het Leven', de buis waarin het beeld geplaatst is, zicht op de wijk: 'het leven'.

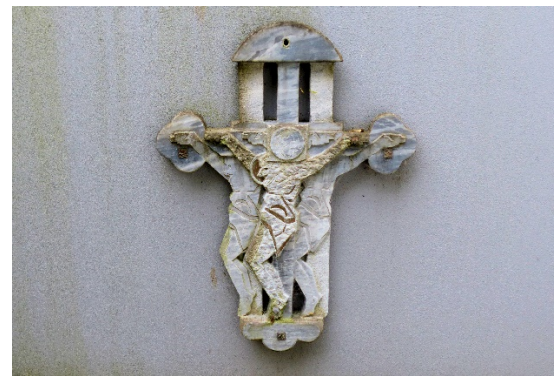
Tenslotte bevindt zich links vooraan in de kerk een grotere lichtdriehoek die zicht geeft op de doopvont: het element **Water**, in de vorm van een vijver die deels binnen en deels buiten de kerk ligt.

Het element **Vuur** gaf Laurens Bisscheroux een plek bij het beeld van 'Moeder Aarde' in de vorm van een eeuwige gasvlam. Deze is nu vervangen door een altijd brandende kaars. Ook de paaskaars en de lichtjes op de dragers rond de schrijn dragen vuur.

Het altaar symboliseert hoe Jezus 'als een graankorrel' in de aarde is gelegd en gestorven om vrucht te dragen. Daar waar mensen leven in zijn geest, brood breken en leven delen, zich prijs durven geven en durven geloven in de verrijzenis, daar is Hij in ons midden.

In 1979 werd door de lokale beeldhouwer Alfons Stadhouders een marmeren kruisbeeld vervaardigd. Later volgden nog twee beeldhouwwerken: de graflegging en het beeldje van St. Andreas (op het kerkplein).

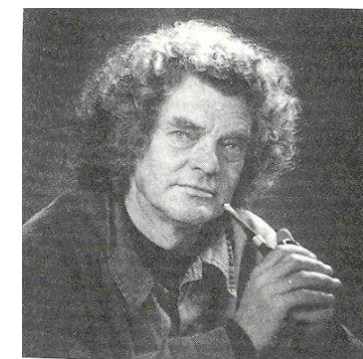

In 1984 is de kerk verrijkt met een eenvoudige stalen klokkenstoel. Rondom de kerkheuvel leidt een meditatiepad langs deze toren, de smalle levensweg verbeeldend. In dit pad zijn zes rustpunten in de vorm van tegels gelegd die verwijzen naar inspirerende mensen van de moderne tijd: Florence Nightingale, Joseph Savelberg, Eddy Hillesum, Rosa Parks, Martin Luther King en Nelson Mandela. Ook bestaat de mogelijkheid om urnen te plaatsen langs dit meditatiepad.

In 2015 werd door de erven van Laurens Bisscheroux aan de kerk het houten Mariabeeld geschonken dat een plaats kreeg in de lichtgang.

Laurens Bisscheroux, 'architect van het verlangen', schilder en vormgever

Laurens Bisscheroux werd op 31 maart 1934 geboren te Eygelshoven. Hij overleed op 7 november 1997 te Roermond en werd begraven vanuit de St. Andreaskerk, zijn 'Kamer van Gabriël'.

Laurens Bisscheroux was de ontwerper van een uitzonderlijk architectonisch en symbolisch gebouw: 'De Kamer van Gabriël'. In de 70-er jaren moet hij gevoeld hebben dat het bij de tijd brengen van de kerk vraagt om een radicale vernieuwing, beginnend bij de mensen en van onderop. Dit vraagt om een bescheiden gebouw met een sobere uitstraling: geen hoge kerktoren, geen altaar op een verhoging, geen overdadig versierd tabernakel maar een eenvoudige ruimte vol symboliek, waar je tot rust kunt komen en je geborgen kunt voelen.

De 'Kamer van Gabriël'/Andreaskerk is de enige kerk die Laurens Bisscheroux heeft ontworpen. Met het ontwerp heeft hij een Gesamtkunstwerk nagelaten.

Een citaat van zijn zoon Jeroen Bisscheroux: "Kenmerkend voor mijn vader is zijn verbondenheid met mensen, mensen uit zoveel mogelijk vakdisciplines. In zijn huis was iedereen welkom en het ging er niet om te 'netwerken' maar om de innerlijke kwaliteiten van kunst, bouw en het leven met elkaar te verbinden. Uit dit samenspel is ook deze kerk ontstaan. De vorm van de kerk en alle vormen die hij heeft uitprobeerde en gestalte heeft gegeven, komen voort uit zijn visie om het leven van nu te verbinden met de oermaterie, met het leven zelf".